

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۵/۰۹/۱۶

محمد ولی

سرزمین دار و ریسمان!

از مشاهیر نهضت مشروطیت و از همکاران نزدیک و مورد اعتماد شاه امان الله خان یکی هم محمد ولی خان دروازی فرزند ابوالفیض خان از صاحب رسوخان درواز بدخشان بود. او در دربار امیر حبیب الله خان بحیث جوان آگاه، مشروطه طلب، هواخواه استقلال و مخالف انگلیس از توجه خاص عین الدوله امان الله خان برخوردار بود. با دختر خاله سراج الخواتین ازدواج کرده در حلقه هواخواهان عین الدوله قرار داشت. پس از حصول استقلال به رتبه جنرالی رسید، در راس هیئت دیپلماتیک افغانستان به تاشکند، ماسکو و چندین کشور اروپایی و ایالات متحده امریکا غرض شناسایی استقلال افغانستان سفر نمود و موفقیتهای فراوانی در لندن وزیر مستعمرات انگلیس میخواست او و هیئت همراه را جهت معرفی به (کرزن) وزیر خارجه انگلستان همراهی کند اما محمد ولی خان آنرا نه پذیرفته گفت حاضر است با یک مامور پائین رتبه وزارت خارجه به ملاقات (کرزن) برود نه با وزیر مستعمرات چنانچه رئیس تشریفات وزارت خارجه وی را همراهی نمود.

محمد ولی خان دروازی بنابر حسن خدمات و وفاداری به شاه امان الله خان در پستهای مهم ایفای وظیفه می کرد. بجای محمود طرزی وزیر خارجه شد، بعداً عهده دار وزارت دفاع گردید و حین سفر شاه به خارج بحیث کفیل سلطنت گماشته شد.

با به قدرت رسیدن حبیب الله کلکانی مدتی زندانی و دوباره رها گردید. در سلطنت محمد نادر خان به محاکمه کشانده شد اما با دفاعی که از خود نمود نتوانست او را محکوم به اعدام نماید هشت سال زندانی اش ساخت. قتل یک کارمند سفارت انگلیس و دو نفر افغان آن سفارت توسط محمود عظیم منشی زاده برای نادر خان که با محمد ولی خان بدینی داشت بهانه شد تا بار دیگر به محاکمه اش امر نماید. این بار به هر شکلی که بود محکوم به اعدام گردید به تاریخ ۲۴ سنبله سال ۱۳۱۲ دو روز بعد از اعدام عظیم منشی زاده در زندان دهمزنگ به دار آویخته شد. چهار سال سلطنت محمد نادر عمدتاً به قتل و زندانی سازی مشروطه خواهان و هواداران امان الله خان سپری شد تا اینکه خودش به تاریخ شانزده عقرب همین سال توسط یک متعلم مکتب امانی بنام عبدالخالق به قتل رسید. عبدالخالق آن تندیس قتل و غضب را از پا درآورد اما خود و خانواده اش حتی کاکایش در بدل آن جسارت با زجر و شکنجه های غیر قابل بیان به دار آویخته شدند. زندان های سرای موتی، ارگ و دهمزنگ از هر آنکه سابقه همکاری یا مصروفیت با دولت امانیه را داشت پر گردید، مدیر لیسه امانی با چند معلم و متعلم آن لیسه اعدام شدند، امر اعدام میر سید قاسم خان عالم جید و یک تن از بنیانگذاران مشروطیت اول، کارمند دار الانشای سلطنتی و زمانی سر محرر امان افغان و در آن وقت معین وزارت معارف صادر شد، فضای معارف مختنق گردید و وحشت بر شهر سایه افکنده.

استبداد خشن محمد هاشم خان صدر اعظم بسا بی گناهان را در کام مرگ فرو برد.
یاد همه آزادی خواهان و مشروطه طلبان گرامی باشد